

Voldoende en schoon water is voor de [Vereniging van Bos- en Natuureigenaren \(VBNE\)](#) van levensbelang. Onze zes leden beheren het overgrote deel van de bos- en natuurterreinen in Nederland. Natuur die afhankelijk is van voldoende grond- en oppervlaktewater, maar ook van water van goede kwaliteit. Dit zijn de randvoorwaarden voor veel kwetsbare planten en dieren om te overleven.

Het is bekend dat ons water onder grote druk staat. Verdroging en een slechte waterkwaliteit hebben een grote impact op de natuur en op de mens. Tegelijkertijd dragen bos- en natuurgebieden óók bij aan de oplossing van dit probleem. Die rol zou nog versterkt kunnen worden, met de juiste randvoorwaarden. De VBNE deelt daarom graag de knelpunten van slechte waterkwaliteit vóór de natuur, maar ook de bijdrage aan de oplossing die de natuur voor dit vraagstuk kan bieden.

De impact van vervuild water en verdroging op natuur en mens

De afgelopen decennia is de [waterkwaliteit verbeterd](#) door betere wetgeving, het aanpakken van vervuiling bij de bron, en betere technieken. De afgelopen jaren is [de verbetering van de waterkwaliteit echter gestagneerd](#) en in sommige gevallen is er zelfs [sprake van achteruitgang](#). Daarbij nam de verdroging de afgelopen jaren toe door een combinatie van droge voorjaren als gevolg van klimaatverandering, toegenomen watergebruik, en een landinrichting waarbij te lage waterpeilen en het vlot afvoeren van water de boventoon voeren.

Sinds 2000 is de Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht met als doel uiterlijk in 2027 een goede waterhuishouding te realiseren in de Europese Unie. Omdat een goede waterhuishouding van vitaal belang is voor natuur en leefomgeving, drinkwater, landbouw, gezondheid, recreatie, funderingen van woningen en de infrastructuur. Nederland was zelfs een van de initiatiefnemers omdat wij als delta afhankelijk zijn van goede afspraken over het waterbeheer met onze bovenstroomse burens. Op dit moment voldoet echter [slechts 1 procent van onze wateren aan alle KRW-normen](#). Volgens [de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(Rli\)](#) komt dit met name en in deze volgorde door [nutriënten, chemische stoffen, watertekorten en de inrichting van ons water](#).

De gevolgen voor natuur en mens zijn groot. Uit de door provincies opgestelde [natuurdoelanalyses](#) blijkt dat [bijna alle natuurgebieden te lijden hebben onder verdroging en slechte waterkwaliteit](#). In de combinatie met stikstof en versnippering heeft dit ertoe geleid dat [geen van de biodiversiteitsdoelen in 2020 werden behaald](#). [90% van de habitattypen in Nederland kent een ongunstige staat van instandhouding](#) en [verdroging bedreigt circa 40% van de inheemse planten in Nederland](#). Jaarlijks worden miljoenen euro's uitgegeven aan noodzakelijke herstelmaatregelen voor de natuur, maar zonder een bronaanpak blijft dit dweilen met de kraan open.

De maatschappelijke schade van de slechte waterkwaliteit is nooit in totaliteit becijferd, maar loopt naar verwachting zeer hoog op. Om de urgentie te onderstrepen kan een inventarisatie van de maatschappelijke kosten en baten behulpzaam zijn. Het verbeteren van de natuur en ons water geeft immers meer ruimte voor economische activiteiten en woningbouw. Zorgt voor lagere kosten van [ons drinkwater](#) en [lagere waterschapslasten](#). [Beperkt droogteschade voor boeren](#). [Helpt mee om recreatieplassen toegankelijk te houden](#) voor iedereen. [Zorgt voor de veilige consumptie van vissen](#) en [beperkt de risico's op gezondheidsschade](#).

Alles op alles voor schoon en voldoende water

De KRW is als wettelijke kader een hulpmiddel om in 2027 schoon en voldoende water te realiseren. Volgens de Rli is het met het huidige Nederlandse beleid echter niet aannemelijk om de KRW-doelen in 2027 te behalen en ook na 2027 waarschijnlijk niet realiseerbaar zonder aangescherpte beleidsaanpak. Zij doen daartoe vijf belangrijke aanbevelingen in hun rapport [‘Goed water, goed geregeld’](#). Het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat is daarnaast bezig met een KRW-Impulsprogramma en later dit jaar volgt een mid-term review om te zien of we op koers zijn. Het Impulsprogramma heeft nog altijd een erg vrijblijvend karakter en sluit niet volledig aan op de aanbevelingen van het Rli. Zij adviseren meer verplichtende maatregelen te nemen en de KRW door te laten werken op alle relevante beleidsterreinen - zoals mest, gewasbescherming en medicijnresten.

De VBNE maakt zich bovendien grote zorgen omdat het nieuwe kabinet het Transitiefonds Landelijk Gebied heeft geschrapt en belangrijke financiële middelen om de KRW-doelen te behalen hiermee wegvallen. De provincies hadden voor de gebiedsprocessen rondom Natura 2000-gebieden ruim 50 miljard aangevraagd en [slechts een fractie hiervan blijft bestaan](#). Dit zal ertoe leiden dat deze gebiedsprocessen zonder de benodigde smeerolie komen te zitten om voldoende en schoon water overal te realiseren.

Daarnaast zijn er nu teveel versnipperde verantwoordelijkheden ten aanzien van ons waterbeheer. Een duidelijker koers en regie vanuit de Rijksoverheid is nodig. Met voldoende middelen en een minder vrijblijvende aanpak.

Hoe de natuur kan bijdragen aan de oplossing

De natuur heeft niet alleen last van een slechte kwaliteit en beschikbaarheid van water, maar kan ook een belangrijke bijdrage leveren aan de oplossing, op een manier waarop veel maatschappelijke waarde ontstaat. Door water te bergen in natuurgebieden houden we droge voeten in natte tijden en hebben we voldoende water in tijden van droogte. En door het water te zuiveren doordat het langzaam in de bodem wegzakt.

Als bos- en natuurterreineigenaren werken we hier actief aan. Zoals in [de Onlanden](#), een natuurgebied op de grens tussen Groningen en Drenthe. In dit natuurgebied kan 12,7 miljoen kubieke meter water opgeslagen worden zodat de stad Groningen droge voeten houdt en beter bestand is tegen droogte. Of de [Leuvenumse Beek](#), de langste beek van de Veluwe, die na herstelmaatregelen weer meandert en door het langzamer stromende water de verdroging van de Veluwe effectief aanpakt met een positief effect op de soortenrijkdom. De zogenaamde ‘verloofing’ van bossen (omvorming van naaldbos naar meer loofbos) draagt niet alleen bij aan de biodiversiteit en het verminderen van de kans op onbeheersbare natuurbranden. Het versterkt ook de infiltratie van water in de bodem. En in gezonde bossen zorgt die infiltratie ervoor dat het water schoner wordt. [Projecten in het veenweidegebied om het waterpeil te verhogen](#) versterken de biodiversiteit en slaan tegelijkertijd koolstof op in deze gebieden. Ook kunnen [helofytenfilters, ofwel moerasfilters, in bijvoorbeeld Het Lankheet](#) al in één etmaal water zuiveren van overmatige stikstof en fosfaat.

Onze natuurgebieden kunnen nog meer water opslaan en filteren als er [overgangszones rondom deze gebieden worden gerealiseerd](#). Overgangszones met een hoger waterpeil én minder ruimte voor schadelijke activiteiten, zodat het water daar schoner blijft. We dragen graag onze kennis en ervaring bij voor goede inrichting en beheer ervan, en vragen aan het Rijk om kaders en voldoende middelen om deze gebieden en andere oplossingen te helpen realiseren. Temeer daar de recent aangenomen waterschapsbelastingwet het mogelijk maakt dat de waterschapsbijdragen voor bos- en natuurterreinen hóger worden. Dat beperkt de financiële ruimte om bij te dragen aan voldoende en schoon water. Zo betaalt niet de vervuiler, maar juist degene die het probleem helpt oplossen.

De bijdrage van de Senaat aan schoon en voldoende water

De Senaat kan bijdragen aan het realiseren van schoon en voldoende water voor natuur en mens. Ten eerste door bij wetgeving te toetsen op samenhang met de KRW. De Rli constateert dat de KRW momenteel niet voldoende doorwerkt in wetgeving voor gewasbeschermingsmiddelen, mestregelgeving, opkomende stoffen en medicijnresten. Zonder deze samenhang is wetgeving niet goed uitvoerbaar voor bedrijf, boer of natuurterreinbeheerder en ondermijnt dit het realiseren van de doelen.

De Senaat kan daarnaast toetsen of nieuwe regels handhaafbaar, uitvoerbaar of fraudegevoelig zijn en of de verantwoordelijkheden helder belegd zijn. Op dit moment worden er bijvoorbeeld veel nieuwe regels bedacht, zoals bufferstroken voor mest of gedetailleerde spuitinstructies voor gewasbeschermingsmiddelen, die in de praktijk complex zijn om uit te voeren en nog lastiger om effectief te handhaven. De versnipperde bestuurlijke verantwoordelijkheden vergroten dit probleem des te meer. Tot slot, adviseren wij u om scherp te beoordelen of er voldoende budget beschikbaar is om doelrealisatie mogelijk te maken van wetten en plannen die raken aan ons waterbeheer.

Als samenwerkende bos- en natuurterreineigenaren dragen wij graag, samen met andere betrokkenen, bij om voldoende en schoon water voor iedereen te garanderen. Nu en in de toekomst.